

Ännu mer om älskandets konst

Bo Carlsson

Tre nyutkomna böcker ur den rika floden av sexualupplysningsskrifter recenserar av Bo Carlsson, läkare vid RFSU-kliniken i Göteborg och bitr. överläkare vid psykiatriska kliniken Sahlgrenska sjukhuset.

Att älska av John E. Eichenlaub kallas en handbok i sexuell samlevnad. "Boken innehåller allt ni behöver veta från början till slut", står det, och det låter ju verkligen både glädjande och lovande, när man sitter på en sexualrådgivningsbyrå och ständigt väntar på något lämpligt att rekommendera patienterna i läsväg, sedan man själv har gjort, vad man kunnat och hunnit i samband med konsultationen.

"Ingenting göres för sina fels skull", sa Thorild och man kan tveklöst konstatera, att boken är skriven i allra bästa uppsåt av en man, som absolut har mycket goda kunskaper om den sexuella samlevnadens problematik och som ständigt är medveten om det dualistiska i dessa samlevnadsproblem. Han är i besittning av en myckenhet god praktisk psykologisk kunskap om både det manliga och det kvinnliga psykets reaktionsmönster, och han genomför på ett lovvärt sätt balansgången med råd åt båda hållen och har god blick för den stora betydelsen i "vardagsklimatet och den sexuella harmonin", som ett utmärkt kapitel i boken heter.

Om boken alltså i många avseenden är sympatisk i sin iver att delgiva läsaren så många prak-

tiska tips som möjligt, är den tyvärr samtidigt osovrad, onyanserad, omdömeslös, kategorisk och ibland direkt skadligt felaktig i en del formuleringar. Ett exempel: redan i inledningskapitlet talas det alldeles riktigt om jämställdheten mellan man och kvinna också på det sexuella planet i dagens läge i motsats till "en tid då mannen styrde med fast hand och kvinnan var hans lydiga tjänarinna". Denna formulering bör jämföras med följande: "Om ni vill uppnå god sexuell anpassning, måste ni ha samlag ungefär *så ofta som mannen har lust*", vilket "betyder att kvinnan aldrig bör avvisa mannen bara för att hon inte själv har lust, för att hon är trött eller sömnig eller av något annat skäl med undtag för att hon på grund av sjukdom inte kan." Detta om något är väl en sexuell ofrihet för kvinnans del, och jag har haft alltför många par hos mig för att inte med fasa tänka på vilken godbit en sådan befängd formulering kan vara för de äkta eller oäkta män, som håller på sina "äktenskapliga rättigheter". Och härmed är jag framme vid den principiella anledningen till att jag anmäler boken.

Det står angivet, att boken är fackgranskad. Det skulle vara av intresse att få veta, vari fackgranskarens arbete har bestått, eftersom väl fackgranskningen skall ge sken av extra vederhäftighet. Borde då inte granskaren ha varit uppmärksam på sådana här befängdheter och uppenbara inadvartenser? Och har inte fackgranskaren noterat alla de kategoriska formuleringar, som boken vimlar av och som på ett eller annat sätt borde

JOHN E. EICHENLAUB: *Att älska*

Aldus/Bonniers förlag. 173 sid. Kr. 9:50

BENT H. CLAESSEN: *Det där med blommor och bin . . .*

Bokförlaget Prisma. 135 sid. Kr. 18:—

DONALD W. HASTINGS: *För älskande.*

Bokförlaget Prisma. 142 sid. Kr. 24:—

ha mjukats upp med reservationer för de individuella olikheterna människor emellan? Fackgranskaren borde ha varit medveten om att man rör sig på ett område, där "vetenskap och beprövad erfarenhet" ännu är ringa och osäker, och att man därför bör uttrycka sig med nyanserad försiktighet för att inte göra ont värre.

Vidare undrar man, vilken läsekrets boken vänder sig till. Om den inte har en rejäl medicinsk och/eller biologisk utbildning så undras, om fackgranskaren tror, att genomsnittsläsaren förstår termer och uttryck som *erigerad*, *parasympatiska nervsystemet*, *biceps*, *vulvan*, *ejakulera*, *fertilitet* osv.

Slutligen: "Potensen eller lusten till samlag brukar sällan eller aldrig påverkas i större utsträckning, men amfetaminer (som brukar användas som stimulantia, mot astma eller vid bantning) kan leda till förlängd erektion och svårigheter att uppnå klimax", står det på sidan 150. Känner inte fackgranskaren till så mycket om dagens lagstiftning i fråga om narkotiska ämnen, att meningen borde ha anpassats efter svenska förhållanden, om den inte rent av skulle ha strukits?

Det som här anförts ger anledning till två frågor. Är boken verkligen fackgranskad? Om den är det frågas, hur inkompetent en fackgranskare får vara.

Bent H. Claesson ger modern sexualupplysning för unga människor i *Det där med blommor och bin...*, som förvisso fyller ett stort behov och oreserverat kan rekommenderas. Den har blivit en sexualupplysningens fina lilla konfirmandbok.

Dagens porrvåg och sjövildd sexualpropaganda sköljer ju över oss med en plågsam överbetoning av de renodlat biologiska aspekterna på sexualiteten. Förf. säger många kloka ord på ett snarast lågmält och försynt sätt om så viktiga synpunkter som nödvändigheten av en helhetssyn på å ena sidan den biologiska och animala och å andra sidan den psykiska och personliga komponenten i sexualiteten. Språket är dessutom friskt och naturligt som uttryck för en lika respektfull syn på som god kunskap om sexualiteten.

Det fina med boken är, att den på den dagsaktuella erfarenhets- och kunskapsnivån hinner säga så många riktiga och vettiga saker på ett så förhållandevis ringa antal sidor. Man kan läsa om barnsexualitet, pubertet, samlevnadsproblem, preventivmetoder, abort, sexuella minoriteter samt sjukdomar och andra besvär, som är beaktansvärda vid sexualupplysning bland mycket annat. Några riktiga och angelägna sakanmärkningar har gjorts i förordet till den svenska upplagan.

Den snarare beryktade än ryktbare stockholmsläkare, som vid sekelskiftet gjorde sig "mest känd som populärvetenskaplig författare" (citat från Svensk Uppslagsbok), och som bl. a. skrev: "Man har uppgifvit, att 90 procent af våra pojkar i läroverken äro onanister. Jag fruktar, att siffran icke är mycket för hög. När man får mottaga förtroende från ynglingar, blir man förvånad öfver lastens utbredning," skulle säkert vända sig i sin grav, om han visste, att det i ett niosidigt kapitel om onani helt framt står, "att onani är *helt ofarligt och inte kan överdrivas*". Man önskar, att dessa ord skall ha samma positiva genomslagskraft hos många olyckliga och självförebärande människor som sekelskiftesdoktors hårt dömande och moraliserande ord har haft, en ännu bestående negativ sådan.

Boken riktar sig visserligen i första hand till ungdom, men begreppet ungdom kan i så fall med fördel tänjas ut långt upp emot medelåldern.

Ett annat välkommet och vederhäftigt tillskott till den sakliga sexualrådgivningslitteraturen är Donald W. Hastings' illustrerade handbok i sexuell teknik *För älskande*. Förf. tycks vara en angämnt frisk psykiater, som med god beläsenhet och bred klinisk erfarenhet som bakgrund på ett lättfattligt, klokt och praktiskt sätt skriver om så komplicerade problem inom sexualrådgivningen som erektions- och ejakulationsbesvär och oförmåga — läs gärna svårighet — till orgasm hos kvinnor; originellt nog och ur anmälares synpunkt alldeles riktigt heter det inte "frigidity", ett ord som det har gått troll i. De nämnda avsnitten är välskrivna och upplysande, och endast detaljanmärkningar kan riktas mot dem. Man

skulle kanske gärna ha sett, att förf. bland bakgrundsfaktorerna till erektionssvikt hade framhållit åldern som en fysiologisk orsak. Likaså kunde inte bara somatisk utan i högsta grad också psykisk sjukdom ha framhållits som besvärskallande. Förf. kunde ha varit mera nyanserad i följande formulering: "Som försvar uppger mannen olika skäl för sin impotens: han är för trött, han har för mycket att göra, för mycket att tänka på och så vidare." Det kan faktiskt många gånger vara ett fullgott "försvar" i vår statusjäk-

tande extraknäcktartid.

En välbehövlig och belysande utredning om de individuella olikheterna i sexualdriftens utformning borde kunna vara en tröst för de många, som i dagens sexuella högttrycksatmosfär inte ständigt orkar löpa sexuella vasalopp dag ut och dag in.

De båda sist anmälda böckerna kompletterar varandra sakligt och duger för både unga och gamla. Dessutom har de ett till sitt sobra och välskrivna innehåll korresponderande yttre.

Ur Socialmedicinsk tidskrift 1970:

Dagmar Lagerberg: Pressen och olycksfallen.

Per Bjurulf: Information som ett led i den förebyggande medicinen.

Lena Carlstedt-Åhmansson: Anpassning, attityder och beteenden hos handikappade.

Lars Molin: Ett storstadsmaterial av gonorré.

Margareta Stare och Kerstin Jacobsson: Vattenfluoridering och samhällsekonomi.

Clarence A. Crafoord: Om miljöterapi i psykiatrisk vård.

Göran Ahlin: Psykiatrisk dagsjukvård — personalpsykologiska aspekter.

Bo Back, Hans Falklind och Sune Nyström: Ambulant psykiatrisk vård i Göteborg.

Temanummer om bl.a.:

Samverkan mellan sjukvård och socialvård

Gruppterapi

Vidare en artikel som ursprungligen avsetts ingå i detta nummer men som av olika skäl måst flyttas fram:

Bo Larsson: Psykoterapeutiska synpunkter på sexualrådgivning.